

PÉCSI IFJÚSÁG - HELYZETKÉP A PÉCSETT ÉLŐ FIATALOKRÓL

Juhász Gábor

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Társadalmi Felzárkózás és
Szociális Gazdaság Kutatóközpont

juhaszgaborx@gmail.com

Abstract

The results of previous research on this topic and the results of this study have also shown that in the case of youth, complex interventions involving several partners and actors can be successful. In doing so, it is necessary to provide young people with the opportunities which help them become independent, self-sufficient, responsible and well-informed adults with proper insight and judgement.

From the examination of problems affecting young people, it can be generally stated that the family background plays a primary role in dealing with their problems. Consequently, the importance of the parents' conscious, supportive contribution to their children's independence is emphasised. In this respect considerable differences can be found among young people today, and it can be stated that those who do not have the right supportive and encouraging family background can be seriously disadvantaged and their social is hindered. Accordingly, it is a prerequisite for keeping young people in the city to ensure the integration of young people in social and local sense by means of complex interventions.

Keywords: youth, youth affairs, youth policy

Bevezetés

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Ifjúságpolitikai koncepciójának megalkotását megalapozó társadalomtudományi kutatás elsődleges célkitűzése a Pécsett élő fiatalok aktuális életkörülményeinek, élethelyzetének, az őket érintő legfontosabb kérdéseknek és problémáknak - mint például az oktatási, képzési, a szabadidő eltöltésével kapcsolatos, az életkezdesi, lakhatási, foglalkoztatási, jövedelemszerzési feltételeknek és lehetőségeknek - a feltérképezése volt. A felsorolt tématerületek, fontos kérdések a tárgykörben a korábbiakban megvalósított hazai és nemzetközi kutatások alapján kerültek meghatározásra.

A fő célkitűzések között szerepelt azon fő kérdésekre történő válaszadás, hogy milyen igények, elképzelések, célok, vélemények és javaslatok merülnek fel a város fiatalsága részéről saját maguk és a város jövőjéhez és fejlődéséhez köthető közös perspektívák tekintetében. A kutatással alátámasztott helyzetfeltárás és elemzés egy általános, átfogó kép felrajzolását tűzte ki célként a hazai fiatalokról. Ehhez többek között felhasználásra kerültek a 15-29 éves korosztályra fókuszáló ifjúság kutatások eredményei. Az eredmények alapján azok a tényezők, folyamatok kerültek előtérbe, amelyek hatást gyakorolnak az ifjúsághoz tartozó korcsoportok iskoláztatási, foglalkoztatási és önállósodási törekvéseire, életmódjuk, szokásaik, tevékenységeik alakulására. Ugyancsak a helyzetfeltárás részeként kerültek megvizsgálásra a Pécsett élő fiatalokra vonatkozó életkörülményeket, feltételeket és lehetőségeket

meghatározó környezet sajátosságai. Az ezeket megjelenítő tényezőket a következő témakörök kutatása tette kézzelfoghatóvá: oktatási, képzési, a szabadidő eltöltését biztosító különböző lehetőségek (kultúra, szabadidő, sport); a munkavállalás, jövedelemszerzés feltételei, beleértve a fiatalok vállalkozóvá válásának lehetőségeit is; közlekedési infrastruktúra, közlekedési lehetőségek; egészségügyi és szociális szolgáltatások; kereskedelem, vásárlási lehetőségek; közhivatalok, hivatali ügyintézési lehetőségek; közüzemi szolgáltatások; közterületek minősége, rendelkezésre állása.

A tárgykorban folytatott kutatások és jelen vizsgálat eredményei is rámutattak, hogy az ifjúság esetében komplex, több szereplő partneri együttműködése által megvalósuló intervenciók vezethetnek eredményre. Ezek során biztosítani szükséges a fiatalok számára azokat a lehetőségeket, amelyek önálló, autonóm, felelősségvállalásra képes, megfelelő belátással rendelkező felnőtté válásukat segíti elő.

Kulcsszavak: ifjúság, ifjúságügy, ifjúságpolitika

Metodológia

Az ifjúságpolitikai koncepció és a hozzá kapcsolódó cselekvési program értelemszerűen az „ifjúsággal”, mint társadalmi csoporttal foglalkozik. Ennek megfelelően az alkalmazott megközelítésmód elsősorban szociológiai természetű, azonban a feltáráshoz került kérdések, problémák mentén interdiszciplináris nézőpont került megjelenítésre. A hazai és nemzetközi szakirodalomban fellelhető meghatározásokat tanulmányozva láthatóvá válik, hogy az „ifjúságot”, mint vizsgálati kategóriába vonható entitást a kutatók különböző időszakokban, differenciált módon definiálták. Fontosnak tartva a felgyorsult változásokból adódó alkalmazkodási kihívásokat, elvárásokat, az általános meghatározás konkretizálása érdekében segítséget nyújt Somlai Péter definíciója, mi szerint a gyermeki és a felnőtt lét határán, egyfajta köztes életformában élő társadalmi csoportot nevezhetjük „új ifjúságnak” (Somlai, 2007).

Az ifjúsággal foglalkozó, szakmai értelemben vett életkor-meghatározások a hatályos jogszabályokhoz illeszkedően általánosan fiatalnak tekintik a 15-29 éves korosztályhoz tartozó korcsoportokat. Ennek megfelelően a pécsi ifjúság körében végzett kutatás – követve a megelőző vizsgálódások életkori lehatárolását – ugyancsak a 15-29 éveseket megjelenítő célcsoportra fókuszált.

A koncepció készítésekor a város lakosságának közel ötöde tartozott az ifjúsági korosztályhoz az aktuális adatok (KSH) szerint. A demográfiai adatokat vizsgálva megállapítható volt, hogy az elmúlt évtizedben mind Pécs városában, mind országosan az öregedési index értéke jelentősen romlott. A változás egyértelműen egy idősödő helyi társadalom képét jeleníti meg, ahol a fiatal korcsoport létszámához képest az idősödő népesség aránya viszonylag gyors ütemben növekszik.

Az alapsokaság meghatározásához a Központi Statisztikai Hivatal Pécs Városára vonatkozó adatai szolgáltatott kiindulási alapot. A kutatás demográfiai vetületei statisztikai adatgyűjtés és feldolgozás révén kerültek feltáráshoz. A KSH T-Star adatbázis adatai szerint Pécsen, 2015 végén 28.185 fő 15 és 29 év közti fiatal lakos

élt (KSH, 2016). Pécsi fiatalnak a pécsi állandó lakcímmel vagy tartózkodási hellyel rendelkezők minősültek.

A minta lehatárolása érdekében a pécsi fiatalnak számítók közül kiválasztásra kerültek a város középiskolaiba járó diákok, valamint az egyetemi hallgatók. A pécsi középiskolásokra – köztük az állami és az egyházi fenntartású intézményekben tanulóakra - irányuló empirikus adatfelvétel mintájába tehát a 9–13. évfolyamos, pécsi állandó lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező intézményekben tanuló diákok kerültek a fentiek alapján.

Az alkalmazott módszertan részeként, a személyes lekérdezés útján történő adatgyűjtés módszerei közül a kérdőíves vizsgálat (survey) elvégzése vált célszerűvé az interjúk mellett. A lokális keresztmetszetű, városi (Pécs Megyei Jogú Város) mintán alapuló kutatás mérőeszközei között két darab kérdőív került kialakításra, amelyeket az előbbi csoportokba sorolt pécsi diákok, valamint a Pécsi Tudományegyetem hallgatói töltöttek ki a képzőintézményekkel történt kapcsolatfelvételt követően 2017 januárjában és februárjában.

A kérdőívek online verziói egy, a megkérdezésbe bevont minden diák és hallgató számára hozzáférhető elektronikus felületen váltak elérhetővé. A kérdőíves megkérdezés során mindösszesen 956 értékelhető kérdőív került kitöltésre. A kérdőíves megkérdezés során nyert adatokból képzett eredmények és az ezekből levont következtések lokális metszetben érvényesek.

Az ifjúság általános helyzetével, a hozzájuk kapcsolódó főbb kérdésekkel, problémákkal kapcsolatos áttekintést szakirodalmi forráskutatás és feldolgozás, illetve statisztikai adatfeldolgozás szavatolta. Ennek keretében áttekintésre kerültek a hazai nagymintás nemzeti ifjúságkutatási projektek, amelyek mellett a pécsi középiskolásokra és egyetemistákra fókuszáló kutatások is a figyelem középpontjába kerültek.

A kérdőíves megkérdezés mellett a kutatás során részben strukturált és fókuszcsoportos interjúk lebonyolítására is sor került 2017. január és február hónapokban. Az interjúalanyok egyfelől az ifjúság problémáival, kérdéseivel, a fiatal korosztályok fejlődésével, illetve fejlesztésével foglalkozó szakemberek (egyes önkormányzati területeket képviselő vezető tisztviselők, különböző tevékenységeket ellátó önkormányzati fenntartású intézmények, valamint civil szolgáltató szervezetek vezetői, illetve munkatársai, gyakorló pedagógusok, pszichológusok, szociológusok, szociális szakemberek, egyetemi oktatók) voltak. A pécsi fiatalokra vonatkozó konkrét feltételrendszer bemutatása érdekében az ifjúság kérdésköréhez tartozó területek képviselői szólaltak meg az interjúk során, egyúttal a városban működő, az ifjúság szolgálatában (is) álló intézményi és humán-erőforrás kapacitásokat is számba véve.

Demográfia helyzetkép

A koncepció készítésekor hozzáférhető legfrissebb adatok (KSH) szerint a város lakosságának közel ötöde tartozott az ifjúsági korosztályhoz. Az elmúlt tíz év változásait vizsgálva láthatóvá vált (1. diagram), hogy a teljes lakosságon belül az ifjúsági korcsoportokhoz tartozók aránya nem változott számottevő mértékben.

A vizsgálat alá vont tíz éves intervallumon belül a kiindulási év és az utolsó vizsgált év adatai között az ifjúsági korcsoportokhoz tartozók arányának kismértékű emelkedése tapasztalható, ami a teljes népességszám csökkenése eredményeképpen állt elő. Ugyanakkor ez az adat arra is következtetni enged, hogy míg a népességszám csökkenése megközelítette a 8%-ot, addig az ifjúsági korcsoportokhoz tartozók aránya éppen ellenkező irányú változást mutatott. Mindebből valószínűsíthető, hogy az ifjúsághoz sorolt népesség kevésbé érintett a népességfogyás tekintetében a helyi közösség tagjainak más korcsoportjaihoz képest.

1. diagram: Pécs város teljes lakosságának és ezen belül az ifjúsági korcsoportokhoz tartozók arányának változása 2006-2015 között

Forrás: KSH TEIR adatbázis és saját számítás

A népességszám nemek szerinti megoszlása tekintetében való változást vizsgálva tapasztalható, hogy míg a teljes népességen belül mind a férfiak, mind a nők száma – a korábbiakban részletezett népességfogyási tendenciából következően – folyamatosan csökken, addig az ifjúsági korcsoport tekintetében nem változik jelentősen. Az ifjúságot megjelenítő korcsoportokon belüli nemek közötti megoszlás szerint a férfiak képeznek többséget a nőkhöz képest.

2. diagram: Pécs város és az ország lakossága öregedési indexének változása 2006-2015 között

Forrás: KSH TEIR adatbázis és saját számítás

A helyi és az országos népesség viszonylatában a különböző korcsoportok közötti lakosság-hányadot vizsgálva látható, hogy az elmúlt évtizedben mind Pécs városában, mind országosan az öregedési index¹ értéke jelentősen romlott. Ugyanakkor az adatok alapján az is megállapítható, hogy a vizsgált populációk tagjai között az elöregedés mértéke a vizsgált időszakban helyi szinten gyorsabb volt, mint országosan. Mindez azt jelenti, hogy míg 2006-ban egy 14 éves vagy fiatalabb pécsi lakosra valamivel több, mint 1,5 főnyi idős lakos jutott, addig ez az arány 2015-re meghaladta a 2 főt, míg országosan az öregedési index közel 30%-kal alacsonyabb értéket mutatott (2. diagram).

Ez a változás egyértelműen egy idősödő helyi társadalom képét jeleníti meg, ahol a fiatal korcsoport létszámához képest az idősödő népesség aránya viszonylag gyors ütemben növekszik. A helyi társadalom elöregedésének egyik meghatározó okaként a gyermekszám csökkenése volt azonosítható.

Az interjúk feldolgozásának és elemzésének eredményeiből származó főbb megállapítások

A Pécssett élő fiatalokkal, az őket érintő kérdésekkel, problémákkal, jelenségekkel és folyamatokkal közvetve vagy közvetlenül foglalkozó szakemberekkel részben strukturált, illetve fókuszcsoporthoz tartozó interjúk készültek.

A fiatalokat érintő problémákat szemügyre véve a válaszadók egyetértettek abban, hogy az egyre több kihívást felvonultató változásoknak való megfelelés és alkalmazkodás, a fokozódó verseny, az állandó bizonytalanság és az ezekkel járó kockázatok és feszültségek olyan terheket rónak a mai fiatalokra, amelyekkel egyedül nem képesek megbirkózni. Az egyik legfontosabb kihívás az alkalmazható tudást jelentő szakképzettség, végzettség megszerzése és ehhez kapcsolódóan a munkavállalás kérdése. A gyakorlatban alkalmazható tudás hiányában hátrányt szenvedhetnek a számukra megfelelő munkalehetőségek megszerzésében.

A megfelelő képzettség és munka megszerzéséhez kapcsolódóan motivációkra, ösztönzésre, orientációra és céltudatosságra egyaránt szüksége van a mai fiataloknak. Esetükben a célok kijelölése és megfogalmazása sokkal nehezebb, mint a korábbi generációk esetében a felmerülő bizonytalanságok és kockázatok miatt.

A fiatalok életkezdesi, önállósodási lehetőségeit jelentős mértékben meghatározza, hogy hozzájutnak-e a lakóhelyükön megfelelő munkaalkalomhoz, jövedelemszerzési lehetőséghez. Azok a fiatalok, akik nem dolgoznak vagy dolgoznak ugyan, de viszonylag alacsony jövedelemmel bírnak, jelentős problémaként élik meg a jövedelemhiányból származó kockázatokat, félnek attól, hogy nem tudják megteremteni az igényeiknek megfelelő egzisztenciát, s elszegényednek vagy tartósan az alacsony jövedelmű, korlátozott fogyasztói képességgel rendelkezők között rekednek.

A korcsoportokhoz tartozó fiatalokat a magány, az egyedüllét is próbára teszi: egyfelől egyre kevesebb időt töltenek el az emberek otthon, családi körben vagy baráti

¹ Az öregedési index a 60 évesnél idősebb népesség 14 évesnél fiatalabb népességhez viszonyított arányát mutatja.

társaságban egymással foglalkozva, mivel egyre többet dolgoznak. Másfelől a fiatalok a társas helyzetekben való „jelenlétet” is sokszor magányosan, egymástól „elkülönülve” (nem fizikai értelemben) élik meg. A folyamatos „online jelenlét” kapcsolódó egyik problematikus kérdés például az, hogy a virtuális térben hogyan lehet egyáltalán megfelelő módon fenntartani valós társas kapcsolatokat.

A fiatalokat érintő továbbtanulási, munkavállalási és életkezdesi problémákhoz kapcsolódóan az a vélemény is fontosnak tekinthető, amely szerint a fiatalok tényleges lehetőségei és a saját boldogulásukkal kapcsolatos elképzelései sok esetben viszonylag távol esnek egymástól. Számos olyan hatás, befolyás éri őket ti., amely megtéveszti, tévútra vezetheti őket. Ez részben annak a társadalmi értékválságnak is köszönhető (amelynek felerősítésében a tömegmédiá is szerepet játszik), amelyben a korábbiakhoz képest bizonyos tevékenységek és kapcsolódó perspektívák – így például a szakmunkás lét – leértékelődtek, s amelynek eredményeként ma a fiatalok körében egyáltalán nem népszerűek a szakmai képzések és a szakmunkás lét. A negatív értékítéletekhez tévesen kódolt, nem megfelelően értelmezett jelentések társulnak, illetve a képzési szisztémát képviselő intézményrendszer is sokszor eleve tévutakat ajánl fel a fiatalok számára: hiszen látni kell, hogy számos esetben tényleg nem válnak valóra azok a lehetőségek, nem teljesülnek azok a perspektívák, amelyek például egy kőműves végzettséggel és állással kapcsolatban előzetesen kinyilatkoztatásra kerültek. Mindez a szakképzés devalválódását okozza, amelynek hatására a fiatalok többsége a szakképzés helyett ma is inkább az egyetemet választja, függetlenül tényleges képességeiktől és a munkaerő-piaci igényektől.

A munkaerő-piaci elvárásokat és a szakképzési lehetőségeket ismerők szerint a fiatalokat már idejekorán megfelelő információkkal és személyes tapasztalatokkal, valamint tanácsokkal célszerű felvértezni ahhoz, hogy továbbtanulási és pályaválasztási-, illetve munkavállalási döntéseik megalapozottabbak legyenek.

A fiatalok munkanélküliségének megelőzése érdekében pályaaorientációra lenne szükség, valamint az aktív munkaerő-piaci eszközök (képzés, átképzés és továbbképzés, vállalkozóvá válás támogatása) hatékonyabb alkalmazására. A bérek tekintetében történő felzárkózás ugyancsak napirenden szereplő kérdés, amelynek szavatolása hathatós lehet Budapest és a külföld elszívó szerepének ellensúlyozásában.

A fiatal korosztályok életkori sajátosságaiból következik az az igény is, hogy kipróbálhassák és megtapasztalhassák a saját határaikat és lehetőségeiket. A mai környezet azonban egyre több választási lehetőséget és egyben kockázatot kínál fel ugyanazon kérdések megválaszolására vonatkozóan, azonban egyáltalán nem mindegy, hogy a fiatalok melyek mellett teszik le a voksot. Így például sorsdöntő lehet, hogy a stresszel való megküzdés eszközeként a család, esetleg szakember segítségét veszik igénybe vagy az egyre nagyobb kínálatot jelentő pszichoaktív szerek felé fordulnak. Az elmagányosodás, a céltalanság, a vágyak és a valóság összeegyeztetése mind komoly kihívásokat jelentenek a fiatalok számára, ezek megélése nagyon nehéz számukra, s a negatív tapasztalatok és sorozatos kudarcok miatt a „gyorsan megszerezhető boldogság” kerülhet előtérbe a „bulizással” vagy „partizással”, illetve az ezekhez kapcsolódó szerhasználattal. A normál igényeknek, elvárásoknak megfelelni kívánó, azokhoz igazodni képes fiatalok ambícióit gyengítheti, ha olyan környezetbe, feltételrendszerbe kerülnek, amely nem képes számukra megfelelő támogatást és iránymutatást, illetve pozitív ösztönzőket

felmutatni. Az ilyen léthelyzetbe kerülők „boldogságkeresése” nagyon hamar összetalálkozhat valamiféle devianciával, így például a szerhasználattal.

A fentiek alapján ugyancsak megállapítható, hogy a fiatalok legfontosabb problémáinak kezelésében elsőrendű szerepet játszik a családi háttér. Ahhoz, hogy a fiatalok normál megélhetést tudjanak maguknak kialakítani, többségüknek szülői támogatásra van szüksége. Az útkeresések, a kísérletek, a próbálkozások során nagyon fontos, hogy megfelelő támogatást kapjanak ahhoz, hogy kompetenciáik kialakítása mellett képesek legyenek a mindenkori társadalmi elvárásoknak eleget tenni, s megerősödjön bennük egy olyan konkrét erkölcsi mérce, ami hozzásegíti őket ahhoz, hogy képesek legyenek felvállalni döntéseik felelősségét és következményeit.

Mindezek alapján felértékelődik a szülők gyermekeik önállósodásához való tudatos, támogató jellegű hozzájárulása. A fiatalok „előmenetele” nagymértékben függ attól, hogy milyen családi, szociális háttérrel rendelkeznek, milyen motivációkat, ösztönzést és felkészítést kapnak, milyen mintákat és értékrendet sajátítanak el, milyen képzettségekre és jártasságokra tesznek szert. Az említettek tekintetében jelentős különbségek fedezhetők fel a mai fiatalok között: azok, akik nem rendelkeznek megfelelő támogatást és ösztönzést biztosító háttérrel, eleve komoly hátrányba kerülhetnek, s tartósan megrekedhetnek olyan élethelyzetekben, amelyek nem képesek biztosítani számukra a tényleges igényeiknek és szükségleteiknek megfelelő továbblépést, fejlődést. Így kialakulhatnak olyan csoportok a fiatalok között, akiknek az esetében nem megy végbe megfelelően a társadalmi mobilitás.

A fiatalok érdekében végzett tevékenységek javítása, fejlesztése érdekében csaknem minden válaszadó kiemelte a fiatalok bevonásának fontosságát az őket érintő intervenciókba, kezdeményezésekbe, hogy megfelelő tapasztalatokat szerezhessenek öntevékeny és kreatív aktivitásuk folytatásához, készségeik fokozódásához. Fokozni kell a fiatalok részvételét az őket érintő döntés előkészítő és döntéshozó folyamatokban, hogy ténylegesen és célszerűen megjelenhessenek az ő szempontjaiknak és igényeiknek megfelelő megoldások a programok, projektek megvalósítása, kivitelezése során. Így biztosítható számukra egy reális, elfogadható, szerethető jövőkép, amelyben megtalálhatják a maguk helyét és szerepét, egyúttal amelynek feltételrendszerében kielégítésre kerülhetnek a részükről jelentkező igények. Olyan környezetet szükséges biztosítani, ami a fiatalok számára meggyőző és elfogadható megoldásokat, lehetőségeket, az általánoshoz és átlagoshoz képest bizonyos „többletet” kínál fel számukra mind az egészségügyi-, mind a szociális-, a kulturális, az oktatási, a sportolási elképzeléseiket illetően, de elsősorban a munkavállalás és a családalapítás terén.

A kérdőíves megkérdezés eredményei

Az ifjúsági koncepció kidolgozásának előkészítése során a helyi ifjúság tagjainak véleménye is leképezésre került. Ennek érdekében kérdőíves adatgyűjtés került megvalósításra két különböző kérdőív alkalmazásával. Az első mérőeszköz a városban jelenleg rendelkezésre álló különböző szolgáltatásokkal való elégedettségre és az adott területhez kapcsolódó fejlesztési igényekre, javaslatokra kérdezett rá. A második kérdőív a fiatalokat és környezetüket érintő problémákkal

foglalkozott. A kérdőívek elérhetőségét és a minél egyszerűbb kitöltés lehetőségét az interneten való lekérdezés biztosította. A válaszadók önkéntesen, anonim módon tölthették ki a kérdőíveket. Az adatgyűjtés lezárásakor a városban jelenleg rendelkezésre álló különböző szolgáltatásokkal való elégedettségre fókuszáló kérdőívet összesen 472 fő, míg a fiatalokat és környezetüket érintő problémákkal kapcsolatos kérdőívet összesen 484 fő töltötte ki. Az eredmények megfelelő értékelése érdekében hangsúlyozni szükséges, hogy a válaszadói minta nem számít reprezentatívnak, így az eredmények alapján a városban élő ifjúság egészére érvényes következtetések e körülmény szem előtt tartása mellett vehetők figyelembe.

A pécsi ifjúság városban tapasztalható feltételekkel és lehetőségekkel való elégedettségének, illetve a kapcsolódó fejlesztési igények felmérése

Összegzőképpen elmondható, hogy az egyes kérdésekre adott, nagyjából az átlagoshoz közeli értékeket képviselő válaszok egyfelől inkább semleges véleményeket tükröznek vissza az egyes területekre vonatkozó jelenlegi helyzet megítélése szempontjából, másfelől a fejlesztések szükségességét viszont már konkrétan, nagyobb mértékben emelték ki a válaszadók, azaz ezen rész kérdések tekintetében inkább kritikai észrevételeket fogalmaztak meg, különösen az egészségügyi és szociális ellátásokat illetően. Az alábbi táblázat (1. táblázat) az egyes kérdésekre adott válaszok kerekített értékeit és a kapcsolódó főbb javaslatokat összegzi.

1. táblázat: A pécsi ifjúság városban tapasztalható feltételekkel és lehetőségekkel való elégedettsége és kapcsolódó fejlesztési igényei, javaslataik összegzése

Milyenek ítéli az adott terület helyzetét jelenleg Pécs városában?					Mennyire tartja fontosnak az adott terület fejlesztését a 2017-2020 közötti időszakban?				
Oktatási, képzési lehetőségek									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - a középiskolás válaszadók részéről: kevesebb óraszám, a felesleges órák elhagyása, több segítség a továbbtanulásra való felkészülésben; - az egyetemista válaszadók részéről: „töltelék tárgyak” elhagyása, a tananyagok egyenletesebb elosztása és „rendes” leadása, az MA szintű képzések és a gyakorlati oktatás lehetőségeinek bővítése. 									
A szabadidő eltöltését biztosító különböző lehetőségek (kultúra, szabadidő, sport)									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - a középiskolás válaszadók részéről: új uszoda és Aquapark kialakítása, közösségi rendezvények szervezése, ahol a diákok többet találkozhatnak egymással; - az egyetemista válaszadók részéről: új uszoda, szabadterei sportpályák kialakítása, a tömegsport további fejlesztése, fesztiválok szervezésére alkalmas terület Pécssett történő kialakítása. 									

A munkavállalás, jövedelemszerzés feltételei, beleértve a fiatalok vállalkozóvá válásának lehetőségeit is									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - mind a középiskolás, mind pedig az egyetemista válaszadók részéről egyezően: több, diákmunkaként végezhető munkalehetőség biztosítása, inkubátor ház a fiatal vállalkozók számára, több munkalehetőség biztosítása a friss, pályakezdő diplomások számára, a tanulmányok abszolválásához szükséges gyakorlati hely biztosítása. 									
Közlekedési infrastruktúra, közlekedési lehetőségek									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - a középiskolás válaszadók részéről: kerékpáros közlekedési lehetőségek fejlesztése (új kerékpárutak, kerékpár tárolók kialakítását, kerékpár-bérlési lehetőségek rendelkezésre bocsátását), a buszmenetrend sűrítése, az utak állapotának javítása. - az egyetemista válaszadók részéről: kerékpáros közlekedési lehetőségek fejlesztése, a menetrend sűrítése, buszjegy-automaták telepítése, a járdák és utak állapotának javítása, a nagyobb magyarországi városok elérését lehetővé tevő közlekedés fejlesztése. 									
Egészségügyi és szociális szolgáltatások									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - mind a középiskolás, mind pedig az egyetemista válaszadók részéről egyezően: a rövidebb várakozási idő érdekében több orvos, háziorvos és családorvos alkalmazása, további fizetésemelés az egészségügyi dolgozók számára, a kórházak, egészségügyi intézmények modernizálása, az egészségügyi felszerelések, infrastruktúra fejlesztése. 									
Kereskedelem, vásárlási lehetőségek									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - a középiskolás válaszadók részéről: több nagyáruház és bevásárlóközpont építése; - az egyetemista válaszadók részéről: a helyi kistermelők termékeinek, üzleteinek hatékonyabb reklámozása, illetve propagálása, az üzletek nyitva tartásának meghosszabbítása. 									
Közhivatalok, hivatali ügyintézési lehetőségek									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - mind a középiskolás, mind pedig az egyetemista válaszadók részéről egyezően: a gyorsabb ügyintézés feltételeinek megteremtése, az online ügyintézési lehetőségek bővítése. 									
Közüemi szolgáltatások									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - mind a középiskolás, mind pedig az egyetemista válaszadók részéről egyezően: a szolgáltatási díjak mérséklése, illetve az ivóvíz keménységének csökkentése. 									

Közterületek minősége, rendelkezésre állása									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Az adott terület fejlesztésére irányuló főbb javaslatok voltak:									
<ul style="list-style-type: none"> - a középiskolás válaszadók részéről: a közterületi padok és kukák számának növelése, a parkok tisztántartásának fokozása, a több zöldterület kialakítása, tisztább utcák, graffitik eltávolítása; - az egyetemista válaszadók részéről: a közterületek állagromlásának megakadályozása, a hajléktalanok térfoglalásának kordában tartása a belvárosban, közbiztonság fokozása. 									

Forrás: saját adatok alapján

A városban élő fiatalok élethelyzetének, problémáinak felmérése

A válaszadók véleményeinek összegzéseként megállapítható, hogy a jelentősebb mértékben (30% körüli vagy azt meghaladó) saját problémaként definiált vizsgálati kérdések között szerepel a vizsgált problématerületek döntő többsége: a kilátástalanság, az információhiány, az elszigeteltség, a céltalanság, a magányosság, az unalom, a túlzott internethasználat, az elhelyezkedés, álláskeresés, a feleslegesség érzete, a tanulási nehézségek, a beilleszkedési zavarok, a pénz-és jövedelemhiány, a szórakozási és kikapcsolódási lehetőségek-, a szabadidő-eltöltési lehetőségek-, a sorstársakkal való találkozás hiánya, a természetjárás, kirándulás hiánya, a tanárokkal, oktatókkal való konfliktusok, valamint a szülőkkel való együttélés problémái. Ezek közül is kirívóan magas értékekkel szerepelnek az információhiány, az unalom, a túlzott internethasználat, a pénz-és jövedelemhiány, a szórakozási és kikapcsolódási lehetőségek-, a szabadidő-eltöltési lehetőségek-, a természetjárás, kirándulás hiánya esetében kapott számadatok, amelyek nagyobb mértékben összefüggésbe hozhatók és illeszthetők a nagymintás országos kutatások eredményeihez, illetve azok főbb megállapításaihoz.

A tárgykörben megvalósult nagymintás, egész országra kiterjedő kutatások eredményeiből is levonható következtetésekkel nagyobb mértékű egyezés született a pécsi fiatal korcsoportokra irányuló vizsgálódás során. A vizsgált célcsoportokhoz tartozók az 1980-as évek közepe és az 1990-es évek között született, mai 15-29 éves fiatal korosztály tagjai részben az Y-, de nagyobb mértékben már inkább a Z generációhoz tartoznak. Az említett generációk tagjai egy felgyorsult, állandó változásban lévő, kiszámíthatatlan, mindig újabb kihívásokat felvonultató világgal szembesülnek. Életüket egy olyan szocializációs folyamat hatja át, amelyre az infokommunikációs rendszerek, valamint a tömegmédiá jelentősebb befolyással bír, mint a nevelést és oktatást nyújtó intézmények vagy a család. Az ún. digitális szocializáció folyamata körükben új szokásokat, magatartásokat, értékeket, új kultúrát hozott létre ez által.

A nagymintás kutatásokhoz hasonlóan jól értékelhető vált a globális változások és a hozzájuk kapcsolódó, társadalmi, gazdasági és kulturális téren egyaránt végbemenő jelentősebb mértékű hazai átalakulások bizonytalanságot okozó hatása, amely új kockázatokat és ezekből származó feszültségeket közvetít az ifjúsági korcsoportok irányába. Ez a fiatalokban mintegy „kódolt” értelemben létező, a jövővel kapcsolatban kialakult bizonytalanság áthatja a továbbtanulással, a munkavállalással, a házassággal, a gyermekvállalással és más kérdésekkel és

problémákkal, jelenségekkel kapcsolatos döntéseiket, megnehezíti az egyes választások mellett való hosszabb távú elköteleződésüket, kitartásukat és felelősségvállalásukat egyaránt.

A differenciált családi háttér (a szülők iskolai végzettsége, az általuk közvetített értékek és minták, az általuk biztosított motiváció, ösztönzés és orientáció, a család anyagi és társadalmi helyzete) eltérő lehetőségeket biztosít, s különösen azon fiatalok társadalmi mobilizációja szenved csorbát, ahol a család kevésbé tudja támogatni a fiatalok fejlődését, előmenetelét. A tárgykörben folyt vizsgálódások eredményeiből egyértelműen kiolvasható, hogy a hazai fiatalokra – általánosan – viszonylag gyenge társadalmi mobilitás jellemző.

Az elmúlt időszakban kidolgozott és bevezetett kompenzációs intézkedések hatására a fiatal korcsoportok közül elsősorban a hazai egyetemisták körében végzett kutatások – így például a Tárki 2015. áprilisi Omnibusz adatfelvétele szerint – eredményei alapján elmondható, hogy a magyar hallgatók jövőképe ma már inkább kedvező, mint kedvezőtlen. Általánosságban azonban elmondható, hogy különösen a jobb anyagi helyzetben élő, illetve magasabb iskolai végzettségű szülőktől származó fiatalok jövőképe pozitívabb, ezért különös gondot kell fordítani azon fiatalok támogatására és ösztönzésére, akik nem rendelkeznek megfelelő anyagiakkal és differenciált családi háttérből érkeznek.

A mai 15-29 éves fiatal korosztály tagjai Strauss és Howe (1991) modellje alapján az ún. „csendes generáció” tagjaiként élnek, s ez a „csendesség” tapasztalható az egyes szocializációs mezőkben, illetve közegekben (család, iskola, munkahely, szabadidős tevékenységek, ezen belül a kultúra, a sport és a médiafogyasztás, illetve civil aktivitás stb.) magatartásukat, beállítódásaikat, hozzáállásukat figyelve. A „csendes generáció” általános karakterisztikájára jellemző a konformitás, a céltalanság és bizonytalanság, a passzivitás egyaránt, amelyeket a pécsi fiatalok körében végzett kérdőíves megkérdezés eredményei egyértelműen visszaigazolnak. Jó láthatóvá vált, hogy a jelenlegi fiatal korcsoportok szabadidejét nagyobb mértékben uraló tömegmédiát jelentős mértékben kiszorítja a valódi értékeket hordozó kulturális és sportolási tevékenységeket, az azokat megjelenítő feltételeket és lehetőségeket.

Összegzés

A nagymintához kérdőíves kutatásokhoz hasonlóan a pécsi fiatalokra irányuló kutatás fontos tapasztalata, hogy a válaszadó fiatalok jellemzően középértékeknek megfelelő, inkább semleges válaszokat adtak olyan kérdésekre is, amelyek esetében nagyobb mértékben differenciálhatták volna a válaszaikat, illetve viszonylag magas arányban volt tapasztalható körükben a válaszmegtagadás, illetve válaszelkerülés (a „nem tudom” kategóriák választása). Mindez az említett „csendes attitűd” fokozódását tükrözi vissza a fiatalok esetében.

A fogyatkozó létszámú ifjúsági korcsoport további csökkenésének megállításában jelentős szerepet játszhat a családok további támogatása, megerősítése, a születésszám növekedése, a fiatalok és családjaik városban való letelepítése.

A fiatalokat érintő problémák vizsgálatából általánosan megállapítható, hogy problémáik kezelésében elsőrendű szerepet játszik a családi háttér. Mindezek alapján felértékelődik a szülők gyermekeik önállósodásához való tudatos, támogató

jellegű hozzájárulása. Az említettek tekintetében jelentős különbségek fedezhetők fel a mai fiatalok között, s megállapítható, hogy azok, akik nem rendelkeznek megfelelő támogatást és ösztönzést biztosító háttérrel, eleve komoly hátrányba kerülhetnek, s tartósan megrekedhetnek a társadalmi mobilitás terén. Ennek megfelelően a fiatalok városban való maradásának záloga a fiatalok társadalmi és lokális értelemben vett beágyazottságának, integrációjának biztosítása komplex intervenciók alkalmazásával.

Források

- Antal Á. - Holczer M. - Szeifer Cs. (szerk.): Ifjúságszakmai Kalendárium Szemelvények az ifjúságügy mindennapjaiból. Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége és az Ifjúságszakmai Társaság Alapítvány, 2016
- Bauer B. - Szabó A. (2005) (szerk.): Ifjúság2004 Gyorsjelentés (Mobilitás, 2005)
- Bauer B. - Szabó A. - Máder M. - Nemeskéri I. (2003): Ifjúsági rétegek az ezredfordulón, Új Ifjúsági Szemle 1. szám
- Beck U. (2003): A kockázat-társadalom - Út egy másik modernitásba. Századvég Politikai Iskola Alapítvány
- Diósi P. - Székely L. (2009): Szakmai szttenderdek az ifjúsági kutatásokhoz. In: Új Ifjúsági Szemle, 1, 19-57.
- Dombi G. - Faragó J. (2006): Korhatártalanul. Új generációk az interneten. In: *Információs Társadalom*, 2, 23-37.
- Dr. Havasréti J.: Ifjúságkutatás Magyarországon különös tekintettel az ifjúsági kultúrák, a kulturális fogyasztás és a média jelentőségére Tanulmány. TÁMOP-4.2.3-12/1/KONV-2012-0016 Tudománykommunikáció a Z generációnak (Projektvezető: Dr. Törőcsik M., a munkacsoport vezetője: Dr. Szijártó Zs.)
- Elek T. (szerk.): Összebeszéltünk, Ifjúságügyi Kongresszus. Konferenciakötet. ISZT Alapítvány – Excenter Kutatóközpont Budapest, 2014.
- Elek T. (szerk.): 25 év. Jelentés az ifjúságügyről. Iuvenis - Ifjúságszakmai Műhely, Ifjúságszakmai Együttműködési Tanácskozás, 2016
- Fazekas A. - Nagy Á. (2016): Generációs problématerkép, In: Nagy Á. - Székely L. (szerk.): Negyedszázad – Magyar Ifjúság 2012, Iuvenis Ifjúságszakmai Műhely – ISZT Alapítvány – Excenter Kutatóközpont – Új Ifjúsági Szemle Alapítvány, Budapest
- Gázsó F. - Laki L. (2004): Fiatalok az újkapitalizmusban., Napvilág Kiadó, Budapest
- Gábor K. (2004): Ifjúsági korszakváltás, Új Ifjúsági Szemle. 2. szám.
- Howe, N. - Strauss, W. (1997): *The Fourth Turning: What the Cycles of History Tell Us About America's Next Rendezvous with Destiny*, Broadway Books, New York
- Howe, N. - Strauss, W. (1991): *Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069*, William Morrow & Company, New York
- Hegedűs J. (szerk., 2006): *A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Család, gyerek, társadalom. Bölcsész Konzorcium.*

- Herczog M. (2008): Ifjúság, bűnözés, devianciák. In Új Ifjúsági Szemle, 2-3,
- Horváth K. - Oblath M. (szerk.): A részvételi ifjúságkutatás módszerei. TÁMOP-5.2.8-12/1-2013-0001 számú kiemelt projekt „Kisközösségi ifjúság nevelés támogatása”. OKT-Full Tanácsadó Kft. Budapest, 2015
- Jancsák Cs. (szerk.) (2011) Az európai fiatalok világa a 21. század elején. Szeged, Belvedere Meridionale
- Kovács T. – Szabó A. (2014): A magyar délibáb. Gyorsjelentés a pécsi középiskolások politikához és demokráciához való viszonyáról. Aktív Fiatalok Magyarországon Kutatócsoport. Szenzor Kiadó Nkft., 2014
- Laki L. - Szabó A. - Bauer B. (szerk.): Ifjúság 2000 Gyorsjelentés. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest, 2001
- Székely L. (szerk.): Magyar Ifjúság 2012: tanulmánykötet, Kutatópont, Budapest
- Magyar Köztársaság Országgyűlése: 88/2009-es Országgyűlési határozat a Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról
- Müller, W. C. (2000): Mi az ifjúsági munka? Első kísérlet egy elméletalkotásra, in: Kozma T. - Tomasz G. (szerk): Szociálpedagógia, Osiris, Educatio, Budapest
- Nagy Á. (2013): Az ifjúsági korosztályok meghatározásának egyéni életúton alapuló paradigmája, In: Székely L. (szerk.): Tanulmánykötet – Magyar Ifjúság 2012, Kutatópont, Budapest
- Nagy Á. - Bodor T. - Domokos T. - Schád L. (2014): Ifjúságügy, ISZT Alapítvány, Budapest
- Nagy Á. - Trencsényi L. (2012): Szocializációs közegek a változó társadalomban – a nevelés esélyei: család, iskola, szabadidő, média, ISZT Alapítvány, Budapest
- Nagy Á. (szerk.): Miből lehetne a cserebogár? Jelentés az ifjúságügyről. 2014-2015. ISZT Alapítvány, Ifjúság szakmai Együttműködési Tanácskozás, Kecskeméti Főiskola - Iuvenis Ifjúság szakmai Műhely, Budapest, 2015
- Nagy Á. (szerk.): Egymásra utalva az Összebeszélünk – II. Ifjúságügyi Kongresszus konferenciakötete. Pallasz Athéné Egyetem – Iuvenis - Ifjúság szakmai Műhely, Ifjúság szakmai Együttműködési Tanácskozás, Budapest, 2016
- Nagy Á. – Székely L. (2008): Civil ifjúsági szervezetek. In *Új Ifjúsági Szemle*, 2-3,
- Nagy Á. - Székely L. (szerk.): Harmadrészt Magyar Ifjúság 2012. Regionális helyzetelemzések. ISZT Alapítvány - UISZ Alapítvány - Excenter Kutatóközpont
- Nagy Á. - Székely L. (szerk.): Negyedszázad. Magyar Ifjúság 2012. Iuvenis Ifjúság szakmai Műhely – ISZT Alapítvány – Excenter Kutatóközpont – Új Ifjúsági Szemle Alapítvány, 2016
- Nemzeti jelentés a magyar ifjúság helyzetéről az Európa Tanács számára 2007. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, 2007
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia Cselekvési Terve 2010-2011
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024

- Nemzeti jelentés a magyar ifjúság helyzetéről az Európa Tanács számára. MTA Politikai Tudományok Intézete, 2007
- Ottawai Charta (1986); In: Kishegyi J. - Makara P. (szerk.) (2004): Az egészségfejlesztés alapelvei. Az egészségfejlesztés alapvető nemzetközi dokumentumai. Egészségfejlesztési Módszertani Füzetek. OEFI. Budapest.
- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Ifjúságpolitikai Koncepciója és Cselekvési Programja 2006-2010
- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Ifjúságpolitikai Koncepciója 2010-2020 és Cselekvési Programja 2010-2013
- Pongrácz T. (szerk.): A családi értékek és a demográfiai magaratás változásai. KSH Népeségtudományi Kutatóintézetének kutatási jelentései 91., Budapest, 2011/1.
- Somlai P. (szerk.): Új ifjúság. Szociológiai tanulmányok a posztadoleszcensekről. Budapest, Napvilág Kiadó, 2007
- Somlai P. (2007): Változó ifjúság. Educatio. 2010/2.
- Somlai P. (2011): Nemzedéki konfliktusok és kötelékek. In: Bauer B. – Szabó A. (szerk.) Arctalan nemzedék. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
- Szapu M. (2002): A zűrkorszak gyermekei. Mai ifjúsági csoportkultúrák. Századvég Kiadó. Budapest
- Szabó A. - Bauer B. - Laki L. (szerk.) (2002): Ifjúság 2000 Tanulmányok I. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest, 2002
- Szabó A. (2015): Az egyetemisták és főiskolások Magyarországon 2015. Aktív Fiatalok Magyarországon Kutatócsoport. Belvedere Meridionale, Szeged, 2015
- Szabó A. (2013): A magyar egyetemisták és főiskolások Magyarországon 2013. (Gyorsjelentés, II. hullám) Aktív Fiatalok Magyarországon Kutatócsoport. IDResearch Kft. / Publikon Kiadó
- Szabó A. (szerk.): Racionálisan lázadó hallgatók I. Apátia, radikalizmus, posztmaterializmus a magyar egyetemisták és főiskolások körében. Belvedere Meridionale. Szeged, 2012
- Szabó A. (szerk.): Racionálisan lázadó hallgatók II. Apátia, radikalizmus, posztmaterializmus a magyar egyetemisták és főiskolások körében. Belvedere Meridionale – MTA TK PTI, Budapest – Szeged, 2014
- Szabó A. – Bauer B. –Laki L. (Szerk.): Ifjúság 2004 Gyorsjelentés.
- Szabó A. – Bauer B. (szerk.) (2009): Ifjúság 2008 Gyorsjelentés Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet
- Székely L. (szerk., 2013): Magyar Ifjúság 2012. Tanulmánykötet. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
- Székely A.- Susánszky É.- Ádám Sz. (2013): Fiatalok kockázati magatartása. In: Székely L. (szerk.): Magyar Ifjúság 2012: tanulmánykötet, Kutatópont, Budapest
- Székely L. (2014): Az új csendes generáció. In: Nagy A. - Székely L. (szerk.): Másodkézből – Magyar Ifjúság 2012. ISZT Alapítvány – Kutatópont, Budapest

- Tárki (2015): Migrációs potenciál, 2015. július, www.tarki.hu/hu/news/2015/kitekint/20150811_migracio.html
- Youth Policy in Hungary, Conclusions of the Council of Europe international review team, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2008. october
- Working with young people: the value of youth work in the European Union, Country Report, Hungary, 2014

YOUTH OF PÉCS - SITUATION OF YOUNG PEOPLE LIVING IN PÉCS

Gábor Juhász

The primary objective of the social science research project, which was launched to contribute to the Youth Policy Concept of the Local Government of Pécs, is to collect data and information about the current living conditions, life situations and the most important issues and problems affecting young people living in Pécs. These issues and problems include education, training, leisure, independent living, housing, employment, earning conditions and opportunities. The above mentioned areas and categories have been determined based on previous domestic and international research on the same subject.

The primary objectives included discovering the needs, ideas, goals, opinions and suggestions of the city's youth in terms of the perspectives concerning their own and the city's future and development. The examination and analysis supported by the research was carried out with the aim of getting a general, comprehensive picture of young people in Hungary. Among other things, the results of previous youth research focusing on the age of 15 to 29 years have been used. Based on the results, factors and processes that have an impact on the educational, employment and self-determination aspirations, as well as lifestyles, habits, and activities of the youth age groups, have come to the fore. The characteristics of the environment determining the living conditions, situation and opportunities for young people living in Pécs were also examined as part of the research. The factors that determine these were revealed by the research on the following topics: education, training opportunities; various opportunities for spending leisure time (culture, recreation, sport); the conditions of employment and earnings, including the opportunities for young people to become entrepreneurs; transport infrastructure, transport facilities; health and social services; trade, shopping opportunities; public offices, administration process of offices; public utility services; the quality and availability of public premises.

The results of previous research on this topic and the results of this study have also shown that in the case of youth, complex interventions involving several partners and actors can be successful. In doing so, it is necessary to provide young people with the opportunities which help them become independent, self-sufficient, responsible and well-informed adults with proper insight and judgement.

From the examination of problems affecting young people, it can be generally stated that the family background plays a primary role in dealing with their problems. Based on these, the conscious, supportive contribution of parents to their children's

independence is appreciated. Considerable differences can be found among young people today, and it can be stated that those who do not have the right support and incentive background can be seriously disadvantaged and persist in social mobility. Accordingly, it is a prerequisite for staying young people in the city to ensure the integration of young people into the social and local sense with the help of complex interventions.